

بانک مرکزی در کسوت قیم؛

زلزله در نظام بانکداری خصوصی

میگویند شفاف ترین داد و ستد ها در تالار بورس انجام می گیرد و معاملات به شفافیتی شیشه‌ای تالارهاست. در بازار بورس نه کسی خریدار را مجبور به فروش سهام خود می کند و نه کسی فروشنده را از خرید سهام مورد علاقه اش مانع می گردد. بورس از شاخص های توسعه اقتصادی است چون به شفاف شدن مبادلات، حقانیت مالکیت خصوصی، گردش سرمایه، سرمایه گذاری، جذب سرمایه های سرگردان، کاهش نقدینگی و... کمک می کند و در نظام های اقتصاد آزاد، بازوی مهم برای تقویت بخش خصوصی و فراهم آوردن زمینه های لازم سرمایه گذاری و جرخش مدیریت و مالکیت محسوب می گردد و در حقیقت بازار بین المللی است و دروازه ورود سرمایه و سرمایه گذاران به کشور. همچنین از ابزارهای مهم و بسیار لازم در اجرای طرحها و برنامه های خصوصی سازی است. بنابراین کشوری که دارای بازار سرمایه شفاف، با ثبات، مورد اطمینان و اعتماد و عاری از دخالت های دولت باشد، در حقیقت کلید واژه توسعه، سرمایه گذاری و شکوفایی اقتصادی را با خود به همراه دارد. بالعکس کشوری که دارای بازار سرمایه شکننده، غیر شفاف، رانتی، بازیچه نهادها و مراکز قدرت و آماج دخالت های دولت و قوانین دست و پاگیر و غیر کارآمد باشد، در حقیقت مرکز نخواهد توانست از شانس برتری جوی در اقتصاد و توسعه برخوردار باشد و باید به جایگاه خود در ردیف آخر لیست کشورهای مستعد سرمایه گذاری و بی لیست کشورهای دارای اقتصادهای در حال توسعه قانع باشد.

عدم باور، گره کور بسیاری از مسایل و معضلات عرصه اقتصادی است. بازار سرمایه هم در کشورها ما با چنین مشکلی روبرو است. سیاستگذاران و دست اندرکاران و تصمیم سازان اقتصادی هنوز، بورس و بازار سرمایه را باور نکرده اند و در حقیقت از قدرت و استعداد بالقوه آن بی اطلاعند، همانطور که به بحث توسعه گردشگری و اثرات آن در توسعه و رشد اقتصادی و غیره اعتقاد ندارند. بنابراین نبود این اعتقاد به بورس و بازار سرمایه آنها را از انجام اقداماتی که به امنیت این بازار لطمه می زند و موجب فرار سرمایه و به خطر افتادن امنیت سرمایه گذاری می شود، باز نمی دارد. چون اقتصاد ما تابع هیچ قانون، تئوری علمی، مقررات نظام یافته و شرایط اقتصاد سالم و آزاد نیست و بازار سرمایه و بورس هم نمی تواند از این وضعیت مستثنی باشد.

از چند ماه پیش شرکت گسترش صنایع ایران خودرو تصمیم گرفت در راستای اجرای برنامه های خصوصی سازی، سهام شرکت های زیرمجموعه خود از جمله شتابکار، آهنگری ایران خودرو، درخشان ساز، اشتادایران و فورج البرز را از طریق بورس به فروش برساند. این شرکت ها، سهام

دار ۲۸/۸ درصد از کل سهام بانک پارسیان بودند.

روز موعود فرارسید

دوشنبه ۲۷ شهریور ماه سهام در بورس ارائه شدو محمد رستمی صفا مدیر عامل شرکت لوله و پروفیل ساوه و از جمله فعالان اقتصادی موفق کشور، که در آن زمان از وی به عنوان آقای "ر" در برخی از سایت ها نام برده می شد، به عنوان شخص حقیقی در معامله ای که هیچ رقیب نداشت در مقام تنها خریدار، یک میلیارد و ۴۴۰ میلیون سهم بانک پارسیان را به قیمت هر سهم ۲۰۴۰ ریال به ارزش کلی ۲۹۳ میلیارد و ۷۶۰ میلیون تومان از شرکت ایران خودرو خریداری کرد. البته چون خریدار طبق مقررات بانک مرکزی، نمی توانست بیش از ۱۰ درصد سهام را خود شخصاً خریداری نماید، برای رفع این مشکل، این مقدار سهام را به نام ۱۸ نفر از اعضای خانواده و شرکای خود خریداری کرد. اسناد بین نماینده و وکیل فروشنده

می توان این عملکرد بانک

مرکزی را با توجه به

اختلافاتی که شبیانی با

دولت جدید داشت و چندین

بار تا مرز تغییر پیش رفته

بود، نوعی بیعت مجدد با

رئیس دولت ارزیابی کرد

و خریدار تبادل و پس از طی مراحل اداری و تشریفات قانونی، ۶۰ میلیارد تومان از کل مبلغ توسط خریدار بصورت نقد به فروشنده پرداخت شد و مقرر شد مابقی پول نیز طبق مقررات بورس، در مهلت قانونی یعنی تا پایان ساعت اداری روز یکشنبه ۸۵/۷/۹ در قالب یک ضمانت نامه معتبر بانکی، به فروشنده پرداخت گردد.

زمره ها شروع شد و چند سایت مجهول الحال، با انتشار خبر این معامله، مثل همیشه در قالب "مصاحبه با یک کارشناس" بدون نام و نشان و یا "یک منبع آگاه" که معمولاً هیچوقت مخاطبان از نام و نشان این منبع، آگاه نمی شوند، دست به کار شدند تا یک بار دیگر نظام اقتصادی را که، از هیاهوی تحریم و یباده گویی غربی هادرجریان مذاکرات هسته ای، در امان مانده و با ثبات جلوه می دادا کمی

بجنبانند، شاید از تکانه های این جنبانند، چیزهایی از آن بیفتد، مانند سبب هایی که از درخت بر اثر تکان دادن به زمین می افتد، و این سلسله جنبانان نیز بی نصیب نمانند. این هیاهو، اولین تاثیر خود را گذاشت و بانک های دولتی از این که به دلایلی، نمی توانست ضمانت نامه به خریدار بدهند، اظهار تاسف کردند و ناچار خریداران به یکی از بانک های خصوصی متوسل شدند و آن بانک هم به شرط در گرو بودن سهام معامله شده نزد بانک با دریافت کارمزد یک و نیم میلیارد تومانی، ضمانت نامه معتبری را به ارزش ۲۳۳ میلیارد و ۷۶۰ میلیون تومان برای خریدار صادر کرد تا به فروشنده ارائه کند و رسماً صاحب ۲۸/۸ درصد از سهام بانک پارسیان شود.

انبار باروت؛ انفجار با یک شرط

شرطی که بانک خصوصی صادرکننده ضمانت نامه، برای صدور آن پیش پای خریدار گذاشت، درحقیقت چاشنی انفجاری بود که انبار باروت را به آتش کشید.

قرار بود ضمانت نامه تا پایان ساعت اداری روز یکشنبه ۹ مهر به فروشنده تحویل داده شود. با وجود شرایط سختی که برای صدور و تهیه ضمانت وجود داشت خریدار چند ساعت پس از پایان ساعت کار توانست ضمانت نامه را تهیه کند، ولی سازمان بورس اعلام می کند که مهلت قانونی ۹ روزه تمام شده و دیگر نمی تواند ضمانت نامه را بپذیرد و فروشنده ای که پنج ماه دنبال مشتری بود و مبلغ هنگفتی هم به عنوان پیش پرداخت دریافت کرده بود، ناگهان اعلام می کند از فروش سهام خود منصرف شده است و عقربه های زمان را در جهت مخالف می چرخاند تا همه چیز قبل از معامله برگردد.

موتور شایعات استارت می زند و خود را از پیچ و خم تالار بورس به رسانه ها و محافل خبری می رساند؛ خریدار چون نتوانست ضمانت نامه مازاد بر ۶۰ میلیارد تومان پیش پرداخت را آماده کند ابطال شد، یک خریدار بالقوه به نام موسسه فوادری که برخی چهره های منتقد سیاسی و امنیتی از سهامداران آن هستند در مقام رقیب مدعی شده که معامله فاقد شرایط رقابتی بوده و آنان نتوانستند فرصت لازم برای شرکت در معامله را پیدا کنند و اعتراض آن رقیب، کار را تمام کرده است، خرید بیش از ۱۰ درصد سهام یک موسسه مالی و اعتباری، مستلزم دریافت مجوز از بانک مرکزی بوده که خریدار این کار را نکرد و دچار مشکل شد، دستور ویژه صادره از نهاد ریاست جمهوری و فشار بر شرکت ایران خودرو فروشنده را وادار به پیشمانی کرده است و دهها شایعه دیگر.

این که کدام از این شایعات قریب به واقعیت بود و کدام یک نه هیچ وقت مشخص نشد و تنها حدس و گمانه زنی ها بود

که آنها را به واقعیت نزدیک می کرد. اما در نهایت خبر رسمی اعلام شد؛ رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار از قطعی نشدن معامله خیرداد و علت آن را، به موقع نفرستادن فرم تسویه خارج از پایاپای و سایر مدارک از طرف خریدار، تا پایان وقت اداری اعلام کرد.

خبر قطعی نشدن این معامله، علاوه بر رسانه های داخلی، در رسانه های خارجی هم منعکس شد و بار دیگر ثابت کرد که هنوز مسیر فعالیت بخش خصوصی در عرصه اقتصادی سنگلاخی است. این معامله اگر صورت می گرفت به عنوان دومین معامله بزرگ تاریخ بورس ایران پس از معامله ۴۰۰ میلیارد تومانی شرکت صنایع دریایی صدر، که در سال ۱۳۸۳ صورت گرفت، ثبت می شد. اما این اتفاق نیفتاد. ولی این پایان ماجرا نبود و تازه ماجرا آغاز شده بود.

رئیس جمهور واکنش نشان می دهد

احمدی نژاد روز ۱۲ مهر، میهمان مردم نظرآباد ساوجبلاغ بود و در جمع مردم این شهر از فعالیت های دولتش واز مقاومت هایی که در راه اجرای عدالت در سرراه این دولت وجود دارد، گفت و اینکه؛ "امروز متأسفانه کسانی هستند که از اجرای عدالت و مبارزه با مفساد اقتصادی عصبانی می شوند و در این راستا سنگ اندازی می کنند و لازم می دانم در این جا یک مورد را برای شما بیان کنم." رئیس جمهور وارد بحث معامله سهام باک پارسیان شد و موضوع را آن گونه که اتفاق افتاده برای مردم این شهرستان توصیح داد. او گفت: "چندی پیش یکی از شرکت های دولتی که در یکی از بانک های خصوصی دارای ۲۹ درصد سهام بوده، به پول آن نیاز پیدا می کند و تصمیم می گیرد سهام خود را به فروش برساند. در این راستا دونفر به عنوان خریدار به این شرکت مراجعه و اظهار می کنند، می خواهند این سهام را بخرند که شرکت دولتی اعلام می کند من این سهام را در بورس به فروش می گذارم و هرچه که بورس تعیین کرد به آن قیمت می فروشم.

کسانی که برای خرید ۲۹ درصد از سهام این شرکت دولتی به بانک مراجعه کرده بودند، کسانی هستند که بیش از هزار میلیارد تومان به این بانک خصوصی بدهکار هستند و در سالیان گذشته از این بانک وام گرفته اند، ولی وام های خود را پس نداده اند و در حال حاضر به دنبال این بودند که سهم بانکی را که به آن بدهکار هستند، بخرند. در این راستا آن ها برای خریدن این سهام، از یکی دیگر از بانک ها وامی را دریافت و اعلام می کنند که ۶۰ میلیارد تومان به عنوان قسط اول برای خرید این ۲۹ درصد سهام در ابتدا می دهند و مابقی پول را که حدود ۲۹۰ میلیارد تومان بوده بعد از پنج ماه در اقساط دیگری خواهند پرداخت.

جالب این است که، این افراد برای این که بتوانند از بانک های دیگر وام بگیرند آمده بودند سهام بانکی را که هنوز نخریده اند، به عنوان تضمین در اختیار دیگر بانک ها قرار دهند. به لطف خداوند، دولت متوجه خلاف این دو نفر شد و در برابر این خلاف ایستاد."

متعاقب سخنان رئیس جمهور، مدیر عامل و رئیس هیات

مدیره بانک پارسیان به دستور بانک مرکزی برکنار شدند و این جمله رئیس جمهور " دولت متوجه خلاف این دو نفر شد و در برابر این خلاف ایستاد." از دخالت مستقیم دولت در این ماجرا حکایت داشت.

احمدی نژاد در پایان صحبت هایش اولتیماتوم ۱۵ روزه به گیرندگان تسهیلات از بانک ها، که همان خریداران سهام بانک پارسیان بودند داد و گفت: این افراد همچنین از بانک های دیگر نیز وام گرفته بودند، ولی این وام ها را نپرداخته اند. من در این جا در حضور ملت ایران اعلام می کنم کسانی که از بانک ها وام به مبلغ زیادی گرفته اند و آن را بازنگردانده اند، ۱۵ روز مهلت دارند که با بانکها تسویه حساب کنند و اگر بعد از ۱۵ روز گزارشی از این بانک ها در ارتباط با تسویه حساب این افراد به ما داده نشد، اسامی کسانی را که با پارتی بازی و قلدری وام های کلان گرفته اند و حقوق ملت را تصرف کرده اند، اعلام می کنیم. من به عنوان نماینده ملت این اقدام را انجام می دهم."

رئیس جمهور از توزیع عادلانه وام های بانکی گفت و این که "حظور است که دو نفر در این مملکت می توانند هزاران میلیارد تومان وام بگیرند ولی کشاورزان نظرآباد برای گرفتن یک وام مجبورند مدت های زیادی در نوبت بایستند."

با اولتیماتوم رئیس جمهور معامله سهام بانک پارسیان وارد فاز سیاسی هم شد که بررسی آن از حوصله و وظیفه این مجله اقتصادی خارج است.

بانک مرکزی در کسوت قیام

بانک مرکزی به دلیل آنچه تخلفات مدیران بانک پارسیان نامید، در اطلاعیه ای رسمی از عملکرد خود در برکناری مدیر عامل و رئیس هیات مدیره این بانک دفاع کرد و آن را جز وظایف نظارتی بانک مرکزی دانست و اعلام کرد که قبلاً نیز تذکراتی به مدیران این بانک داده شده بود. این اظهار نظر در حالی صورت می گرفت که تراژدی نامه عملکرد بانک پارسیان در سال ۸۴ در مجمع عمومی این بانک در تیر ماه امسال با حضور حسابرسان قانونی و نماینده بانک مرکزی تصویب شده بود. می توان این عملکرد بانک مرکزی را با توجه به اختلافاتی که شیباتی با دولت جدید داشت و چندین بار تامل تغییر پیش رفته بود، نوعی بیعت مجدد با رئیس دولت ارزیابی کرد و آگاهان امور پیش بینی می کنند که همین عمل رئیس کل بانک، می تواند او را از خطر تغییر که سایه به سایه او را دنبال می کند، برهاند.

البته بانک مرکزی برای اثبات وظیفه نظارتی خود به همین یک مورد اکتفا نکرد و در یک اقدام غیر منتظره اعضای هیات مدیره موسسه اعتباری توسعه را عزل کرد و امیر اصلائی، مدیر عامل سابق بانک ملی، را برای سرپرستی این موسسه گمارد. با انتشار خبر این تغییرات، نگرانی هایی را در میان مشتریان این دو موسسه مالی بوجود آورد که حتی در سهام بانک های خصوصی در بازار بورس هم اثرات جدی گذاشت. این تاثیرات در ارزش سهام بانک پارسیان محسوس بود، بطوری که قیمت هر سهم این بانک در بورس، قبل از معامله و برکناری مدیران آن ۱۳۵۴ ریال بود که در ۱۰ مهر به ۱۳۳۵ ریال و در ۱۶ مهر به ۱۲۷۶ ریال در ۲۰ مهر به ۱۲۵۲ ریال کاهش یافت

و روند نزولی به خود گرفت.

این نگرانی ها تا حدی بود که مدیر عامل بانک سامان، در پایان یک نشست مطبوعاتی از رسانه ها و مطبوعات خواست بیش از این به موضوع حساسیت نشان ندهند و جو را بیش از این ملتهب نکنند، چرا که در غیر این صورت، نظام بانکی و سهام داران و مردم بیشترین زیان را خواهند دید و از این جریانات سودی به نفع بانکها و مردم حاصل نخواهد شد. بانک پارسیان به تنهایی حدود ۴۰ درصد از سهم بازار فعالیت بانک های خصوصی را در اختیار دارد و ۳۷/۹۴ درصد از سهام این بانک را اشخاص حقیقی و ۶۲/۰۷ درصد بقیه را ۳۰۳ شخص حقوقی مالک هستند.

این بانک نه تنها در عرصه بانکداری خصوصی در ایران حرف اول را می زند، بلکه در رقابت با بانک های دولتی نیز گوی سبقت را از آنها ربوده است. بطوری که با حدود ۱۰۰

شعبه، ۹۰ هزار میلیارد ریال سپرده دارد در حالی که بانک سپه با ۸۰ سال قدمت و دوهزار شعبه و حسابهای دولتی تنها ۹۶ هزار میلیارد ریال سپرده را جمع کرده است. بانک پارسیان، ۶۰۰/۰۰۰/۰۰۰ مشتری انواع حسابها، ۲/۰۰۰/۰۰۰ مشتری کارت های الکترونیکی و ۳/۰۰۰/۰۰۰ مشتری اعتباری دارد.

دیوان عدالت اداری؛ قضاوت با پرهیز از جنجال ها

پس از برکناری رئیس هیات مدیره و مدیر عامل بانک پارسیان، برکنارشدگان به منظور احقاق حق دست به دامن دیوان عدالت اداری شدند تا در این باره قضاوت کند. دیوان عدالت اداری هم همانگونه که تا به امروز با عملکردش نشان داده، مستقل ترین واحد قوه قضائیه ایران است که در هیچ شرایطی متأثر از جنجال ها و تابع گرایش های سیاسی و جناحی نبوده و منطقی ترین و قابل دفاع ترین عملکرد را داشته است.

این بار نیز دیوان عدالت اداری، حکم برکناری مدیرعامل بانک پارسیان، که توسط بانک مرکزی صادر شده بود، را بصورت موقت لغو کرد. علی رازینی رئیس دیوان عدالت اداری اعلام کرد که، حکم بانک مرکزی بصورت موقت لغو شده و حکم قطعی پس از بررسی لایحه شاکی و توضیحات بانک مرکزی تا دو یا سه روز آینده صادر می شود.